

Antalné Szabó Ágnes
A magyar helyesírás vizuális rendszere

Melléklet

Helyesírási ábrák és táblázatok

Az idegen betűkkel kiegészített magyar ábécé	
Nyomatott kisbetűk	a, á, b, c, cs, d, dz, dzs, e, é, f, g, gy, h, i, í, j, k, l, ly, m, n, ny, o, ó, ő, õ, p, q, r, s, sz, t, ty, u, ú, ü, ű, v, w, x, y, z, zs
Nyomatott nagybetűk	A, Á, B, C, CS, D, DZ, DZS, E, É, F, G, GY, H, I, Í, J, K, L, LY, M, N, NY, O, Ó, Ő, Õ, P, Q, R, S, SZ, T, TY, U, Ú, Ü, Ű, V, W, X, Y, Z, ZS

1. ábra
Az idegen betűkkel kiegészített magyar ábécé

A betűrendbe sorolás szabályai a magyar ábécé szerint	Példák
A különböző betűvel kezdődő szavak helyét az első betűk ábécébeli helye határozza meg.	<i>főnév, ige</i> <i>mondatrész, szófaj</i>
Nem teszünk különbséget a kis- és a nagybetűk között, de ha csupán ebben van különbség a két szó között, a kisbetűs szó előrébb kerül betűrendbe soroláskor.	<i>Balaton, balatoni</i> <i>kis, Kis</i>
Ha azonos betűvel vagy betűkkel kezdődnek a szavak, sorrendjüket az első nem azonos betű ábécébeli helye határozza meg.	<i>jelentés, jelző</i> <i>szólás, szótár</i>
Az egyjegyű betűk megelőzik az azonos írásjeggyel kezdődő kétjegyű vagy háromjegyű betűket.	<i>névelő, nyelvtörténet</i> <i>dob, dzsip</i>
A kettőzött betűket mindig külön betűkre bontjuk, és így soroljuk be a szavakat.	<i>torkolat, torkollik</i> <i>locsan, locsog</i>
A magánhangzók rövid és hosszú változatait jelölő betűk azonos értékűnek számítanak.	<i>ágrajz, alany</i> <i>írás, irodalom</i>
A szóhatárokat és a kötőjelet nem vesszük figyelembe.	<i>nagy kezdőbetű, nyelvtörténet</i> <i>Arany-ballada, aranyos</i>
A hagyományos írású magyar családnevekben levő régies kétjegyű betűket elemeikre bontva soroljuk be.	<i>Eötvös, Erdei</i> <i>Rácz, Rátz</i>
Az idegen ábécékben használt többjegyű betűket elemeikre bontva, külön-külön soroljuk be.	<i>archaikus, aréna</i> <i>rotyog, Rousseau</i>

2. ábra
A betűrendbe sorolás szabályai

3. ábra
A magyar helyesírás fő alapelvei

A szó végi magánhangzó		
	Rövid magánhangzóra végződő szavak	Hosszú magánhangzóra végződő szavak
i – í	kicsi, kocsi, mini, nini, puli	nyí, rí, sí, szí, ví
o – ó	no, nono	ajtó, alsó, autó, cipő, dió, euró, golyó, hajó, magnó, napló, rádió
ö – ő	hőhőhő	bő, cipő, felső, fésű, mező, nő, szőlő, teknő, vessző, vő
u – ú	adu, alku, áru, batyu, bizsu, daru, emu, falu, frufu, gyalu, hamu, hindu, kakadu, kapu, kenguru, kenu, marabu, pertu, ragu, saru, tabu, vaku, zsalu, zsaru	ágyú, aszú, borjú, bú, faggyú, fiú, gnú, gyanú, gyapjú, háború, hajdú, hattyú, hiú, homorú, hosszú, ifjú, interjú, karcsú, kátyú, koszorú, odú, ocsú, randevú, sanyarú, sarjú, szomorú, tanú, vályú, varjú
ü – ű	eskü, güzü, menü, revü, süsü, ürü	gyűrű, hű, keselyű, kesztyű, nedű, seprű, sűrű, szegfű, szérű, szörnű, tű

4. ábra
A kiejtés szerinti írásmód: a szó végi magánhangzó

A szókezdő és a tő belseji magánhangzó az alakörző szavakban		
	Rövid magánhangzós szavak	Hosszú magánhangzós szavak
i – í	bírs, dicsér, csibor, csiriz, finom, firtat, hint, ijed, írha, irigy, kibic, kijebb, mirigy, mindig, sima, sivár, szírt, szolid, Tibor, tilos, vijjog	cím, csíny, díj, dísz, fűj, híg, hínár, ígér, íj, ítél, ív, íz, kímél, kínál, kíván, kísér, rím, sín, síp, szelíd, szíj, szín, szív, tímár
o – ó	árbor, bársorny, bogáncs, hordár, katolikus, kor, Loránd, odáz, posta, tol, trombita, utolsó	fiók, jóga, kór, kóstol, Lóránt, óhaj, óvatos, sóvár, szól, zsinór
ö – ő	bögöly, böjt, elől, gyöngy, hölgy, kör, lősz, ördögös, öv, szárny, tör (ige), zsörtölődik	bőrönd, csőr, (a kutya) elől, őriz, szőnyeg, szőr, tör (fn.)
u – ú	bajusz, hazug, Hugó, hull, huny, koldus, kufár, kulcs, kun, kusza, lámpabura, must, ujj, un, utál	búcsú, búza, csúf, csúzli, dúc, gúnár, gyűjt, hiúz, húr, június, kandúr, kúp, lúg, nyúlik, nyúz, pandúr, púp, rút, súly, szúnyog, tús, tűzok, tyúk, új, zúg, zúzmara, zsúp
ü – ű	bűszke, csüd, csüng, függ, fürj, kürt, küzd, süllyed, szül, üdv, züllik	bűz, fűt, gyűjt, gyűlöli, hűs, hűt, nyűg, szűcs, szűr (fn.)

5. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a szókezdő és a tő belseji magánhangzó az alakörző szavakban

A szókezdő és a tő belseji magánhangzó az alakváltoztató igék származékaiban			
	Szótári alak	Toldalékos alakok	
		Hosszú magánhangzós szavak	Rövid magánhangzós szavak
i – í	bír	bírnak, bíró, bírta	birkózik, birodalom, birtok
	bízik	bízni, bízta, bízva	bizakodik, biztat, biztos
	csíp	csípnek, csípés, csípős	csipdes, csipked, csipkelődik
	ír	írat, írogat, írrok	iratkozik, írka, írkal, iromány
	nyílik	nyílnak, nyílni, nyílni	nyilatkozik, nyilván
	nyír	nyírás, nyíratlan, nyírnak	nyíratkozik, nyírbál, nyírkál
	sír	sírás, sírdogál, sírva	síralom, sirám, siráncokzik, sirat
	szív	szívás, szívnak, szívni	szívárog, szivattyú
u – ú	bújik	bújtat, bújócaska, bújós	bujdosik, bujkál, bujtogat
	fúl	fúlnak, fúlni, fúlni	fuldokol, fullad, fullaszt
	fúr	fúrat (ige), fúroga, fúrva	furkál, furat (fn.), furdal
	gyúlik	gyúlékony, gyúlni, gyúlni	gyullad, gyullaszt
	húz	húzgál, húznak, húzódik	huzakodik, huzamos, huzigál
	rúg	rúgat, rúgja, rúgva	ruganyos, rugdal, rugdos
	súg	súgás, sugó, sugva	sugdolódik, sugdos
	szúr	szúrás, szúrak, szúrva	szurkál, szurony
ü – ű	túr	túrás, túrnak, túrva	turkál
	dül	dülnek, dülő, dülve	düledszik, dülöngél
	fűlik	fűlnek, fűlni, fűlni	fülled, fülleszt
	gyűlik	gyűlés, gyűlnek, gyűlni	gyülekezik, gyűlemlik, gyűlevész
	szűnik	szűnnek, szűnő, szűnve	szűnet, szüntelen, szüntet
	szűr	szűr (ige), szűrnek, szűrő	szűrcső, szűrnekedik, szűrneklik, szűr (fn.)
	tűnik	tűnnek, tűnő, tűnődik	tűnedezik, tűnékeny, tűntet
	tűr	tűrhetetlen, tűrhető, tűrnak	türelem, tűrtőztet
ű – ű	űz	űznek, űző	űzekedik, űzelmek, űzér

6. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a szókezdő és a tő belseji magánhangzó az alakváltoztató igék származékaiban

A szókezdő és a tő belseji magánhangzó az alakváltoztató főnevek és melléknevek származékaiban			
	Szótári alak	Toldalékos alakok	
		Hosszú magánhangzós szavak	Rövid magánhangzós szavak
i – í	sík	síkot, síkok, síkos, síkság	sikál, sikkad, sikamlík, siklik
	szív	szíves, szívünk, szívélyes	szívi
	víg	vigan, vígság	vigad, vigalom, vigasság, vigasz
	zsír	zsírt, zsíros, zsíroz	zsiradék
u – ú	csúcs	csúcsok, csúcson, csúcsos	csucsorít, csucsorodik
	gúny	gúnyt, gúnyos, gúnyolódik	gunyoros
	húg	húgom, húgunk, húgocska	hugi, hugica
	hús	húst, húsos, húsunk	husika
ü – ű	bűn	bűnt, bűnök, bűnös	büntet
	szűk	szűken, szűkös, szűkül	szükség
	űr	űrt, űrök, űri	üres, űrit, űrül

7. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a szókezdő és a tő belseji magánhangzó az alakváltoztató főnevek és melléknevek származékaiban

A tő belseji magánhangzó szabályos váltakozása egy szótagú főnevek származékaiban			
	Szótári alak	Toldalékos alakok	
		Hosszú magánhangzós szavak	Rövid magánhangzós szavak
i – í	víz	vízi, vízben, vízen	vize, vizes, vizek, vizünk
	híd	hídi, hídon, hídjá	hidas, hidat, hidunk
	nyíl	nyílon, nyílig	nyilak, nyilas, nyilunk
u – ú	út	úti, úton	utak, utas, utat
	kút	kúti, kútja, kúton	kutat, kutat, kutunk
	lúd	lúdon, lúdjá, lúdra	ludas, ludat, ludak, ludunk
	nyúl	nyúlon, nyúlja, nyúlra	nyulak, nyulas, nyulat, nyulunk
	rúd	rúdon, rúdig, rúdjá	rudat, rudak, rudunk
	úr	úrban, úri, úron	urak, uras, urat
ü – ű	tűz	tűzi, tűzön, tűzről	tüze, tüzes, tüzek, tűzű
	fűz	fűzön, fűzig	füze, füzes, füzek
	szűz	szűzi, szűznek	szüzek, szüzet

8. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a tő belseji magánhangzó szabályos váltakozása egy szótagú főnevek származékaiban

A tő belseji magánhangzó váltakozása a számnevekben			
	Szótári alak	Toldalékos alakok	
		Hosszú magánhangzós alakok	Rövid magánhangzós alakok
i – í	tíz	tízek, tízed, tízes, tízet	tized, tizedik, tizenöt
u – ú	húsz	húszad, húszak, húszas	huszad, huszadik, huszonöt

9. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a tő belseji magánhangzó váltakozása a számnevekben

A magánhangzó a toldalékokban		
Alakörző toldalékok		Alakváltoztató toldalékok
Rövid magánhangzó a toldalékokban	Hosszú magánhangzó a toldalékokban	Rövid és hosszú magánhangzó a toldalékokban
<i>gyógyul, merül, fordul, pezsdül</i>	<i>épít, mozdít, állandósít</i>	<i>alkonyodik, gömbölyödik, oldódik, kezdődik</i>
<i>magyarul, feleségül, ruhástul, cipőstül</i>	<i>négy lábú, bőkezű, (erős) rugójú, (éles) elméjű</i>	<i>fáradozik, öltözik, hallgatódik, kergetődik</i>
<i>hatszor, ötször</i>	<i>fogantyú, töpörtyű, szivattyú, csengettyű</i>	<i>árulkodik, fészülködik, rázkódik, veszkődik</i>
<i>hatkor, éjféltkor</i>	<i>szobából, erdőből, házról, eresztől, fától, víztől</i>	<i>kínálkozik, törülközik, zárkózik, mérkőzik</i>
<i>házig, negyig</i>		

10. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a magánhangzók írása a toldalékokban

A mássalhangzó a szótőben		
	Rövid mássalhangzós szavak	Hosszú mássalhangzós szavak
<i>g – gg</i>	<i>agancs, hegeszt</i>	<i>aggastyán, guggol</i>
<i>gy – ggy</i>	<i>bágyad, egy, Egyiptom</i>	<i>meggy, poggyász</i>
<i>j – jj</i>	<i>díj, héj, héja, szíj, új, vajon</i>	<i>ujj, vijjog</i>
<i>k – kk</i>	<i>bakancs, cikázik</i>	<i>barakk, barokk, bükk, hórukk, kakukk, rokka, ukmukfukk</i>
<i>l – ll</i>	<i>általános, csalán, elem, fűlik, hal, halad, háló, kel, múlik, nyílik, nyúlik, szalag, szőlő, telik, torkolat, ülep, válik</i>	<i>állhatatos, fullánk, hall, istálló, mállik, madártoll, pállik, pellengér, szakáll, váll, vityilló</i>
<i>ny – nny</i>	<i>meny, menyegző, ványad</i>	<i>könny, mennybolt, mennyezet</i>
<i>p – pp</i>	<i>csupa, ép, japán, köpeny, sápad</i>	<i>épp, kizsuppol</i>
<i>s – ss</i>	<i>tusol, tustinta</i>	<i>elhesseget, eltussol,</i>
<i>sz – ssz</i>	<i>kasza, maszat</i>	<i>bosszú, hossz, kassza, rossz</i>

11. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a mássalhangzók írása a szótőben

A mássalhangzó a toldalékokban	
Alakörző toldalékok	<i>könyvet, ajtót</i>
	<i>másképp, ekképpen</i>
Alakváltoztató toldalékok	<i>írt, olvasott</i>
	<i>megírt (lecke), elolvasott (regény)</i>
	<i>Vásárhelyt, Pécssett</i>
	<i>írd, nézd, idd, szódd</i>
	<i>fehérlík, kevesli, zöldell, nagyoll</i>

12. ábra

A kiejtés szerinti írásmód: a mássalhangzók írása a toldalékokban

A szóelemek alakját tükröztető írásmód	
Zöngésség szerinti részleges hasonulás	képz el , legszebb
A képzés helye szerinti részleges hasonulás	színpad, különben
Jelöletlen teljes hasonulás	éljünk, hagyja
Összeolvadás	barátság, adja
Mássalhangzó-rövidülés	otthon, állvány
Mássalhangzó-kiesés	mindnyájan, azért kér
Azonos hosszú és rövid mássalhangzó találkozása	balett-táncos, dzsessz-szerű, puff-féle

13. ábra

A szóelemző írásmód: a szóelemek alakját tükröztető írásmód

A szóelemek módosult alakjait feltüntető írásmód		
tvégű igék		féltse, fűts, vess, arass, fessd, válaszd
Jelölt teljes hasonulás	s, sz, z, dz végű igék	mossa, másszák, vonzzátok, eddzük
	-val, -vel, -vá, -vé ragos névszók	emberrel, lakattal, széppé, okossá
	az ez, az névmás hasonult alakjai	ezzel, ahhoz

14. ábra

A szóelemző írásmód: a szóelemek módosult alakjait feltüntető írásmód

A szóelemző írásmód egyéb esetei	
d végű igék	áldd, küldd
Hosszú magánhangzóra végződő igék	lőjön, nőjete k , főjenek, szője, rójátok, ríjatok
További esetek	lesz, kisebb, egyé, egyetlen, erősebb, nálam
	csehnek, méhvel, juhval
	hidd, tedd, vidd

15. ábra

A szóelemző írásmód egyéb esetei

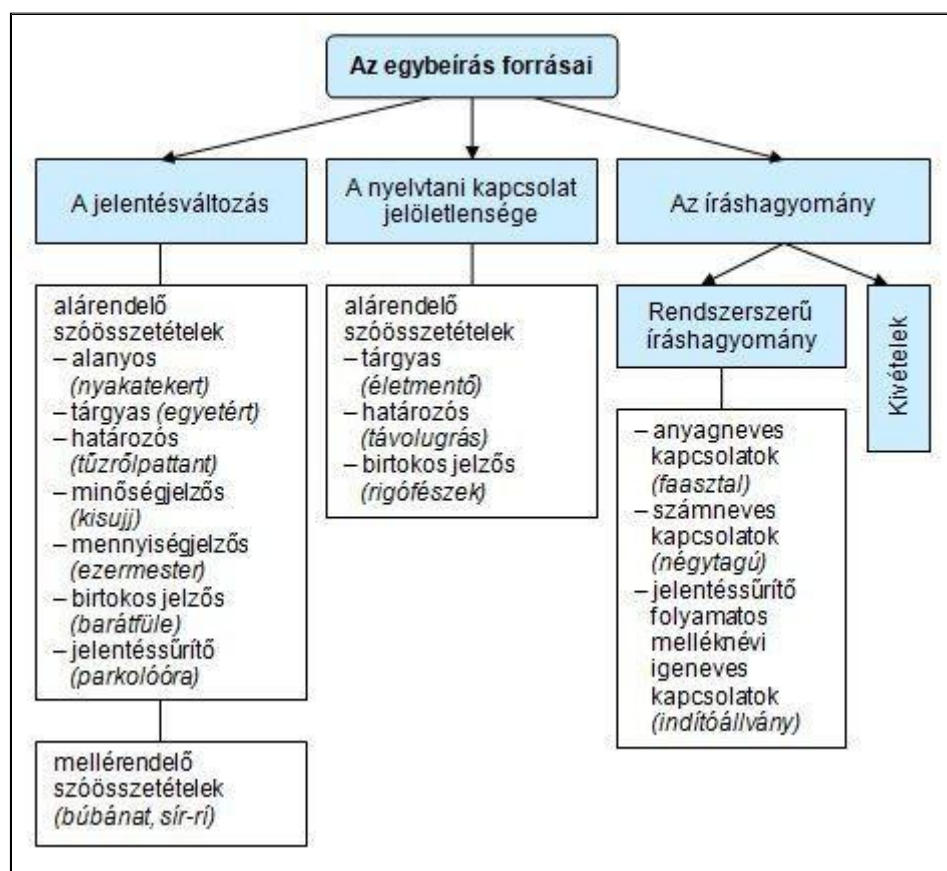
Régies betűk a magyar családnevekben					
Hagyományos írású magánhangzók			Hagyományos írású mássalhangzók		
Betű	Hang	Példa	Betű	Hang	Példa
aa	[á]	Gaal	cz	[c]	Váczi
aá	[á]	Paár	tz	[c]	Rátz
oó	[ó]	Joó	ch	[cs]	Madách
eő	[ö, ő]	Eötvös, Eöri	ts	[cs]	Babits
eő	[ő]	Beőthy	gh	[g]	Balogh
ew	[ö, ő]	Tewrewk, Desew	th	[t]	Tóth
y	[i]	Ady	ff	[f]	Antalffi
			ll	[l]	Páll
			pp	[p]	Papp
			ss	[s]	Kiss
			s	[zs]	Balázs

16. ábra

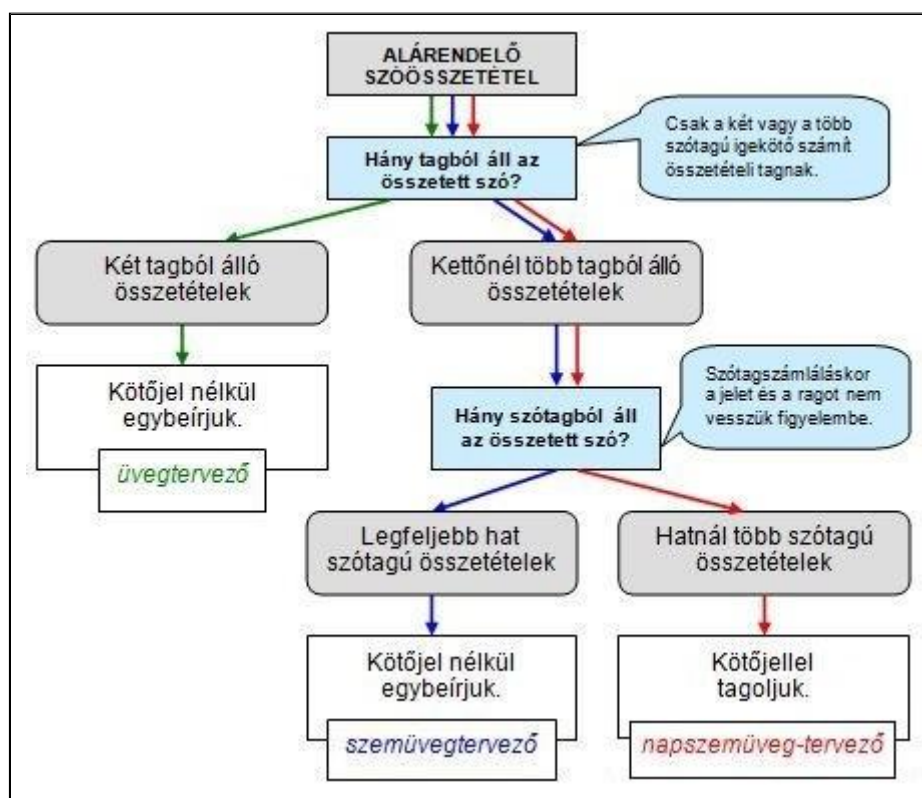
A hagyományos írásmód: régies betűk a magyar családnevekben

	Egyszerűsítő írásmód	Szóelemző írásmód
Az egyszerű szavakban	<i>loccsan, fogóddz futballal, sakkkal</i>	
Az összetett szavakban		<i>kulcscsörgés, jeggyűrű futball-labda, sakk-kör</i>
A magyar keresztnévben	<i>Mariannal, Ivettől</i>	
A magyar családnevekben		<i>Kiss-sel, Gáll-lal</i>
Az idegen tulajdonnevekben		<i>Grimm-mel, Tallinn-nál</i>

17. ábra
Az egyszerűsítő és a szóelemző írásmód

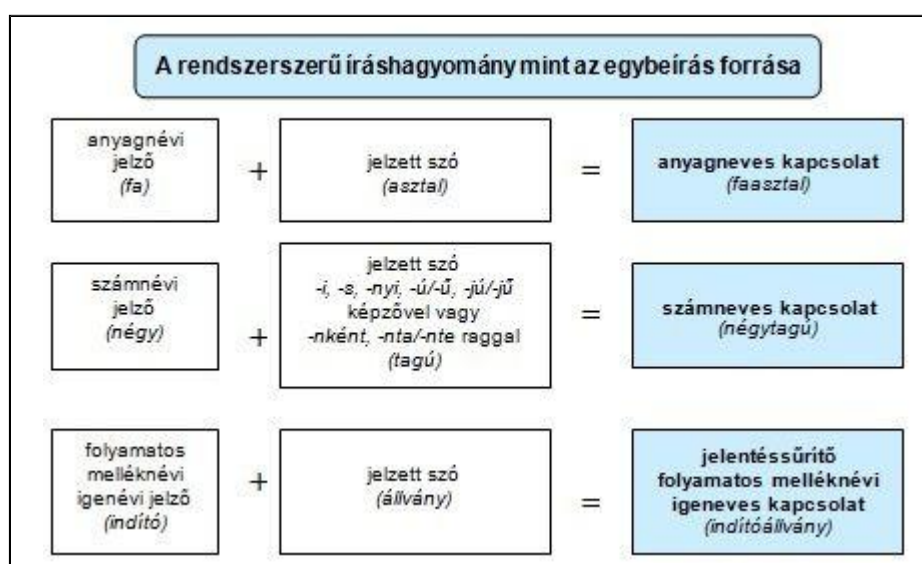

18. ábra
Az egybeírás forrásai

19. ábra

A szótagszámlálás szabálya az alárendelő összetett szavak írásában

20. ábra

A rendszerszerű íráshagyomány mint az egybeírás forrása

Az egybeírás forrása: a rendszerszerű íráshagyomány			
A kapcsolat tagjainak a szerkezete	Anyagneves kapcsolat	Számneves kapcsolat	Jelentéssűrítő folyamatos melléknévi igeneves kapcsolat
egyszerű szó + egyszerű szó	<i>faasztal</i>	<i>négytagú</i>	<i>indítóállvány</i>
egyszerű szó + összetett szó	<i>fa íróasztal</i>	<i>négy szótagú</i>	<i>indító állványszerkezet</i>
összetett szó + egyszerű szó	<i>tölgyfa asztal</i>	<i>tizennégy tagú</i>	<i>rakétaindító állvány</i>
összetett szó + összetett szó	<i>tölgyfa íróasztal</i>	<i>tizennégy szótagú</i>	<i>rakétaindító állványszerkezet</i>

21. ábra

Az anyagneves, a számneves és a jelentéssűrítő folyamatos melléknévi igeneves kapcsolatok írása

Mozgószabályok	
Az eredeti szerkezet	A bővült szerkezet
<i>időjárás-jelentés + szerkesztés</i>	<i>időjárásjelentés-szerkesztés</i>
<i>kerekasztal-konferencia + rendező</i>	<i>kerekasztalkonferencia-rendező</i>
<i>hétvégi ház + bemutató</i>	<i>hétvégi ház-bemutató</i>
<i>számítan + házi feladat</i>	<i>számítan-házifeladat</i>
<i>kajakverseny + kenuverseny</i>	<i>kajak-kenu verseny</i>
<i>zöldségkereskedő + gyümölcskereskedő</i>	<i>zöldség-gyümölcs kereskedő</i>

22. ábra

A mozgószabályok alkalmazása

Az ismétlések			
	Szóismétlés	Tőismétlés	
		Az egyik tag nem él önálló szóként.	Mindkét szó önállóan is él.
Kötőjeles egybeírás	<i>néha-néha</i> <i>már-már</i>	<i>réges-régi</i> <i>unos-untalan</i>	
Különírás			<i>házzal házzal</i> <i>szebbnél szebb</i>

23. ábra

Az ismétlések írása

A mellérendelő szóösszetételek és az ikerszók		
	Mellérendelő szóösszetételek	Ikerszók
Kötőjeles egybeírás: mindkét tag toldalékos vagy toldalékolható.	<i>eget-földet</i> <i>süt-főz → sütnék-főznek</i>	<i>fidres-fodros</i> <i>izeg-mozog → izegnek-mozognak</i>
Teljes egybeírás: csak a szó végén toldalékolható.	<i>rúgkapál → rúgkapáinak</i> <i>szóbeszéd → szóbeszédet</i>	<i>limlóm → limlómot</i> <i>hercehurca → hercehurcának</i>

24. ábra

A mellérendelő szóösszetételek és az ikerszók írása

Kis kezdőbetűs nyelvi elemek	
Ünnepek, nevezetes napok neve	<i>karácsony, anyák napja</i>
Történelmi események neve	<i>honfoglalás, francia forradalom</i>
Rendezvények neve	<i>írókongresszus, erdészeti konferencia</i>
Népnevek	<i>észti, kínai, magyar</i>
Vallási megnevezések	<i>katolikus, református</i>
Az aláírás alatti megjelölés	<i>elnök, rektor</i>
Családnevek előtt a <i>dr., ifj., gróf</i> stb.	<i>dr. Kiss Imre, ifj. Nagy Aladár, gróf Széchenyi István</i>

25. ábra
Kis kezdőbetűs nyelvi elemek

Nagy kezdőbetűs nyelvi elemek	
A mondatok	<i>Sűta nap. Menjünk napozni!</i>
A megszólítások első tagja (+ lehet a többi köznévi tag is nagy kezdőbetűs)	<i>Tisztelt Rektor Úr! Mélyen tisztelt Asszonyom! Kedves ötödikes Diák!</i>
A feliratok, ábrák alatti szöveg első eleme, a táblázatok címe	<i>Bejárat, B porta, Az életszínvonal növekedése, A személynevek típusai</i>
A tulajdonnevek	<i>Rákóczi, Cirmos, Sárospatak, Orion, Vígszínház, Opel, Kossuth-díj, Szózat</i>

26. ábra
Nagy kezdőbetűs nyelvi elemek

A személynevek írása, toldalékolása és összetett alakjai		
	Egyelemű személynevek	Többelemű személynevek
Alapalakok	<i>Miklós, Miki, Aranka, Füredi, Szabó</i>	<i>Füredi Miklós, Szabó Aranka, Fürediné Szabó Aranka, Füredi-Szabó Aranka, Füredi Miklósné</i>
+ -i, -s képzős alakok	<i>mikszáthos, móríci</i>	<i>Mikszáth Kálmán-i, Móricz Zsigmond-os, rippl-rónais, erdey-grúzi</i>
-val, -vel ragos alakok	<i>Kováccsal, Mikszáthtal, Gáll-lal, Mariannal</i>	<i>Mikszáth Kálmánnal</i>
-fajta, -féle, -szerű utótagú alakok	<i>Kovács-fajta, Móricz-féle, Munkácsy-szerű</i>	<i>Kovács János-fajta, Móricz Zsigmond-féle, Munkácsy Mihály-szerű</i>
Egyéb utótagú összetételek	<i>Mikszáth-szobor, Munkácsy-kép</i>	<i>Mikszáth Kálmán-szobor, Munkácsy Mihály-kép</i>

27. ábra
A személynevek írása, toldalékolása és összetett alakjai

Az intézménynevek és az államnevek írása, toldalékolása		
	Alapalakok	Melléknévképzős alakok
Intézménynevek	<i>Magyar Távirati Iroda, Pest Megyei Adóhivatal, Arany János Gimnázium</i>	<i>magyar távirati irodái, Pest megyei adóhivatali, Arany János gimnáziumi</i>
Államnevek	<i>Magyar Köztársaság, Amerikai Egyesült Államok</i>	<i>magyar köztársasági, amerikai egyesült államokbeli</i>

28. ábra

Az intézménynevek és az államnevek írása és toldalékolása

A díjak neve és toldalékolása	
Alapalakok	Melléknévképzős alakok
Jászai Mari-díj, Állami Díj	Jászai Mari-díjas, állami díjas

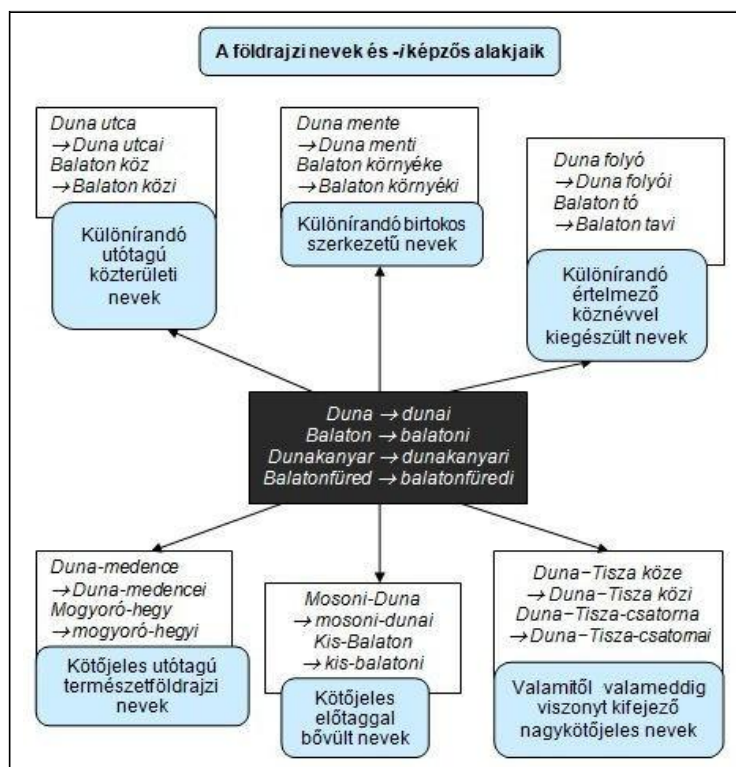
29. ábra

A díjak nevének írása és toldalékolása

A címek és toldalékolása		
	Alapalakok	Toldalékos alakok
Állandó címek	Magyar Hírlap Simonyi Zsigmond Helyesírási Füzetek	Magyar Hírlapban, Magyar Hírlap-beli Simonyi Zsigmond Helyesírási Füzeteket
Egyedi címek	Egri csillagok Magyar helyesírási szótár	Egri csillagokról, Egri csillagok-beli Magyar helyesírási szótár-beli

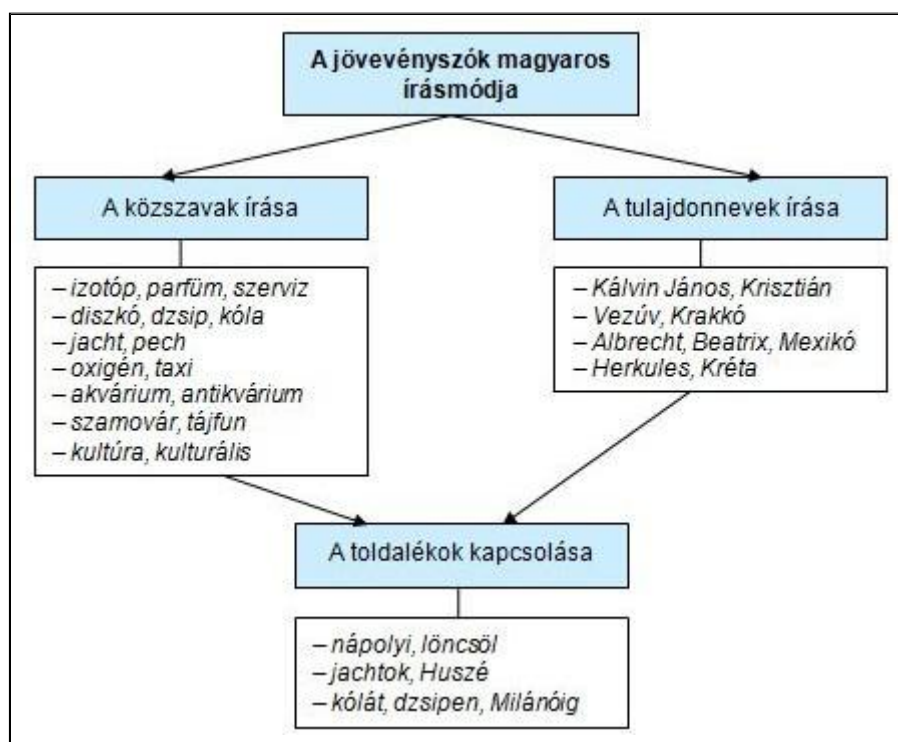
30. ábra

A címek írása és toldalékolása

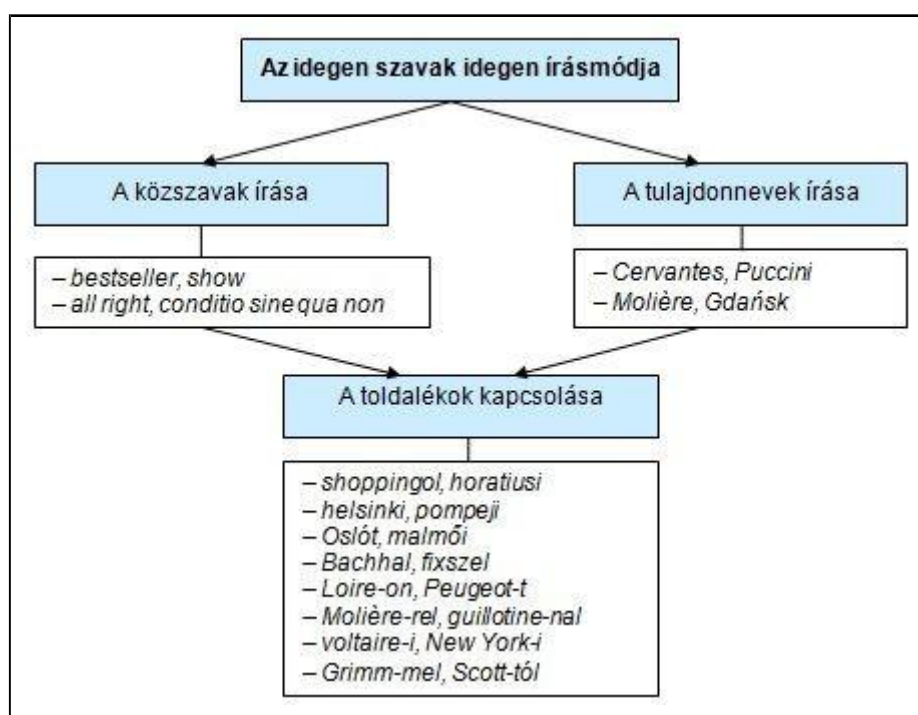

31. ábra

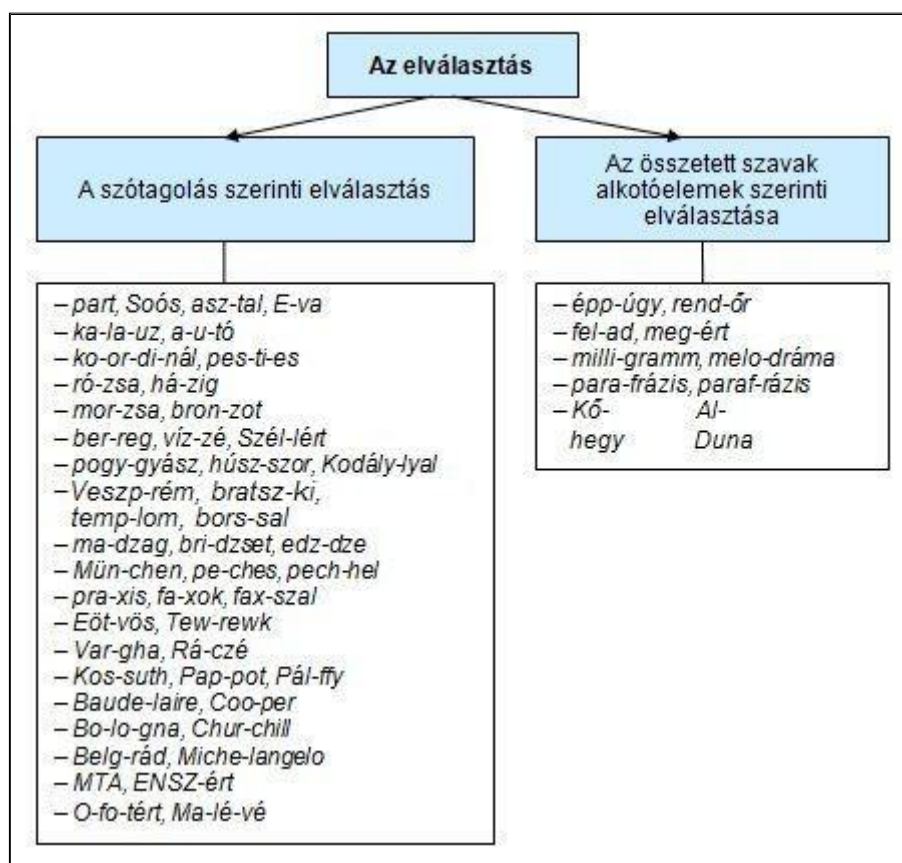
A földrajzi nevek és -i képzős alakjaik

32. ábra
A jövevénytípusok magyaros írásmódja

33. ábra
Az idegen szavak idegen írásmódja

34. ábra
Az elválasztás szabályai

A vessző használata		
Tagmondatok határán		Vesszőt teszünk, ha összetett a mondat. <i>Piros, mint az alma.</i>
Indulatszó elkülönítésére		<i>Jaj(.) a kezem és a lábam! A kezem, jaj, a lábam!</i> <i>A kezem és a lábam, jaj!</i>
Megszólítás elkülönítésére		<i>Pisti, nézd a lábad! Nézd a lábad, Pisti! Nézd, Pisti, a lábad!</i>
Módosítószó elkülönítésére		<i>Igen, a lábad. A lábad nézd, igen!</i>
Közbevetéskor		<i>A vonat, persze, késett.</i>
Mellérendelt mondatrészek között	Felsorolásban	<i>mákot, cukrot, diót</i>
	A kötőszók előtt (az s, és, meg, vagy kötőszó kivételével)	<i>tetszetős, de/ám/azonban/pedig helytelen kétszer, illetve háromszor</i> <i>Peti, valamint az öccse segítőkész, sőt önfeláldozó</i>
	A páros kötőszók második tagja előtt	<i>vagy mákot, vagy diót</i> <i>mákot is, diót is</i>
Értelmezős szerkezetekben az értelmező előtt		<i>Kérem a könyvet, a fehérét. Kis István, az iskola igazgatója köszöntötte a vendégeket.</i>

35. ábra
A vessző használatának szabályai

A kötőjel, a nagykötőjel és a gondolatjel használata		
A kötőjel használata (szóköz nélkül írjuk)	Toldalékok kapcsolására	<i>Kiss-sel, voltaire-i, Képes Újság-beli, Kis János-i</i>
	Szóösszetételekben	<i>édes-bús, dímbes-dombos, időjárás-jelentés, aláírás-gyűjtemény, kajak-kenu verseny, japánautó-szerelő, meg-megáll, le-föl sétál, Afrika-kutató, Petőfi-szobor</i>
	Elhagyott előtag vagy utótag jelölésére	<i>fagylalt- és ostyakészítő, fagylaltkészítő és -forgalmazó</i>
	Többbelemű tulajdonnevekben	<i>Rippl-Rónai, Ráckevei-Duna, Erd-Ofalu, Balaton-felvidék</i>
	Az -e kérdőszó írásakor	<i>Tudod-e? Jobbra-e vagy balra?</i>
	Összetett (2000 feletti) és számjeggyel írt toldalékos számokban	<i>kétezer-kilencszázhat, 5-én, 5.-re</i>
	Hozzávetőlegességet kifejező számkapcsolatokban	<i>egy-két könyv, nyolc-tíz napra, 3-4 éves</i>
	Rövidítések és betűszók toldalékolásakor	<i>db-ot, l-t, D-re, m-es, Cl-t, tv-t, MTA-ban, ELTE-s</i>
A nagykötőjel használata (általában szóköz nélkül írjuk)	Rövidítésekből, betűszókból és tulajdonnévi mozaikszókból keletkezett összetételekben	<i>ig.-helyettes, Bp.-térkép, tv-állvány, MTA-tag, ELTE-hallgató, Malév-vezető, Ofotért-üzlet</i>
	Népek (nyelvek) nevének kapcsolatát jelölő szerkezetben	<i>magyar-észt szótár, német-angol szak, Osztrák-Magyar Monarchia</i>
	Tulajdonnevek kapcsolatának jelölésére	<i>Hadrovics-Gáldi, Újpest-Ferencváros</i>
	Valamitől valameddig viszony jelölésére	<i>Budapest-Bécs vasútvonal, Duna-Tisza mente, 18-19. század, 2010-2012. évi, január-március, kelet-nyugati, a 4-6. oldalon, Fő út 10-12.</i>
A gondolatjel használata (általában szóközzel írjuk)	Géptípusok nevében	<i>TU-154, Apollo-11</i>
	Párbeszéd jelölésére	<i>– Mióta élsz itt? – kérdezte a róka.</i>
	Közbevetés, idézet jelölésére	<i>Éva – születése óta – mindig úton van. „Mikor van otthon?” – kérdezte a költő.</i>
	Felsorolásjelként	<i>A toldalékok típusai: – a képző, – a jel, – a rag.</i>
	Tagmondat hozzátoldásakor	<i>Megvette a könyvet, és elolvasta a drámát – még színházban is megnézte.</i>

36. ábra

A kötőjel, a nagykötőjel és a gondolatjel használata

Az idézés írásmódja	
Az idéző mondat az idézet előtt áll.	<i>Kölcsey írja: „Szeretni az emberiséget: ez minden nemes szívnek elengedhetetlen feltétele.”</i>
Az idéző mondat beékelődik az idézetbe.	<i>„Szeretni az emberiséget – vallja Kölcsey –: ez minden nemes szívnek elengedhetetlen feltétele.”</i>
Az idéző mondat követi az idézetet.	<i>„Szeretni az emberiséget: ez minden nemes szívnek elengedhetetlen feltétele” – vallja Kölcsey.</i>

37. ábra

Az idézés írásmódja

A rövidítések írása és toldalékolása		
	Jelszerű rövidítések	Valódi rövidítések
Alapalakok	<i>DK</i> (délkelet), <i>km</i> (kilométer), <i>C</i> (szén), <i>H</i> (Magyarország), <i>lg</i> (logaritmus)	<i>Kr. e.</i> (Krisztus előtt), <i>sz.</i> (század), <i>vsz.</i> (versszak)
Toldalékos alakok	<i>DK-ről</i> , <i>km-rel</i> , <i>C-t</i>	<i>Kr. e.-ről</i> , <i>sz.-ban</i> , <i>vsz.-ot</i>

38. ábra
A rövidítések írása és toldalékolása

A mozaikszók írása és toldalékolása		
	Betűszók	Szóösszevonások
Alapalakok	<i>EFTE</i> (Egri Focitámogatók Egyesülete)	<i>Épker</i> (Építőipari Kereskedelmi Szövetkezet), <i>Epxpo</i> (Építőipari Exportvállalat)
Toldalékos alakok	<i>EFTE-be</i> , <i>EFTE-s</i>	<i>Épkerbe</i> , <i>épkeres</i>
Szóösszetételek	<i>EFTE-tag</i>	<i>Épker-dolgozó</i>
Hangzónyúlás	<i>EFTE-ben</i>	<i>Épexpóba</i> , <i>épexpós</i>

39. ábra
A mozaikszók írása és toldalékolása

A számok írása	
Atőszámnevek	ezerkilencszázkilencvenkilenc; kétezer-egy 28; 5396; 28 000; 53 3996
A sorszámnevek	1. osztály; az 1.-be jár; Március 15. tér; Március tizenötödike tér; Múzeum utca 4.-ben; 10–12. oldal
Atörtzámnevek	egy negyed; háromnegyed óra múlva; negyed kilenckor; $\frac{1}{4}$, 10, 7

40. ábra
A számok írása

A keltezés írása	
Dátumformák	2011. január 1. 2011. 01. 01. 2010. jan. 1. 2011–01–01 2010–2011. évi 2010/2011. évi
Pontot teszünk az évszám vagy a századot jelölő szám után	2011. január 1. 2011. januári 2011. január végén 2011. január 1. óta 2011. évi 2011. tavaszi 20–21. század; XX–XXI. század 2010–2011. év 2010. május–júniusi
Nem teszünk pontot az évszám után	2010 előtt 2008 és 2010 között 2010 januárja 2010 ünnepnapjai 2010 emlékeztető év volt. A következő (2011) is az lesz.
Az évet és a napot jelölő számnevektoldalékolása	2010-ben, 2010-es, 2010-ig 2010. december 31-én 2011. január 1-jén

41. ábra
A keltezés írása

A címzés írása	
Nagy Géza Kisfalu Rákóczi u. 4/A 1111	Dr. Kis József Nagyfalu Pf. 50 9999
Szaktudományi Központ Budapest Múzeum körút 6–8. II. emelet 3. 1088	Szaktudományi Központ Budapest VIII. kerület, Múzeum körút 6–8. Ifjúsági épület II/1.

42. ábra
A címzés írása